

Z G O V O R N O

Delavsko delničarstvo?

»Te dni glavni delničar Heineken obvešča manjšinske delničarje, da je Pivovarna Laško na skupščini pod točko 3 dne 11. 4. sprejela odločitev o izključitvi manjšinskih delničarjev. Institut iztisnitve, kot ga je vpeljala novela ZGD-1, uvaja eno najbolj grobih oblik razlašcanj, ki jih pozna naša zakonodaja. (...) Naivni delničarji si niti v sanjah niso mogli predstavljati, da bo borza delovala tako nepredvidljivo roparsko.«

(Ferdinand Blaznik,
»Navadna razbojništva«,
Večer, V soboto, 30. april 2016)

Kljub opozorilom nekaterih ekonomistov so na začetku tranzicije tisti, ki so slutili, kam lahko privede restavracija kapitalizma v Sloveniji, upali, da bo mogoče alternativo grobemu izkoriščevalskemu kapitalizmu najti v okviru delavskega delničarstva. Po razdelitvi certifikatov, ko je vsak dr-

žavljan prejel delček nekdanjega skupnega družbenega premoženja, ki niti ni bilo majhno, se je to upanje še okrepilo. Res je sicer, da je že v prvem krogu lastnjenja s certifikati prišlo do zelo velikih nepravilnosti, ki so bile tudi zakonsko prepovedane, vendar si javnost, ki so jo takrat s svojo ideologijo bombardirali liberalci in neoliberalci, s tem ni posebej belila glave. V številnih državnih organih pa so v tistih letih tako in tako še bili ljudje, ki o delniških družbah in delničarstvu niso imeli dovolj teoretičnega znanja, kaj šele prakse, zato tudi niso mogli reagirati v skladu s svojimi zakonskimi pooblastili. Na splošno je vse pomirjalo dejstvo, da je s certifikatom vsakdo storil, kar je želel, in da so številna, zlasti manjša in srednje velika podjetja vendarle pristala v večinski lasti zaposlenih.

Praksa pa je pokazala, da je sistem delavskega

delničarstva mnogo bolj zapleten, kot je bilo videti na prvi pogled, še zlasti, ker so številni špekulanti prežali na male delničarje in izkoriščali njihovo nevednost in naivnost. Mnogi med njimi so si na lahek in dvomljiv način v kratkem času prigrabili toliko delnic, da so poskušali s tajkunskimi bančnimi krediti na »pošteno ime« (kakšna ironija?) postati večinski lastniki podjetij. To, kar bi jim morala preprečiti pravna država, pa jim takrat ni, jim je preprečila kriza, na katero v svojem pohlepu očitno niso računali. Tako si je velika večina delavcev v »združenem delu« iz leta 1990 z delnicami in certifikati opekla prste. Sedaj bodo tista podjetja, ki so uspela burne čase privatizacije, pohlepa in plenjenja nekdanje družbene lastnine preživeti, za majhen denar pokupili tuji kapitalisti, ki so borznega mešetarjenja bolj vešč.

Tomaž Kšela